

Műleírás

Munkacím: Hajfestés – Elmosódó határok / Blurring boundaries
Alkotó: VanekVirág
Intézmény, kar: Budapesti Metropolitan Egyetem, Művészeti és Kreatívipari Kar
Szak: Fotográfia BA szak
Spec., évfolyam: Alkotói spec, 5. szemeszter

Az elmúlt három évben, egyetemi tanulmányaimat a Budapesti Metropolitan Egyetem fotográfia szakán folytattam, jelenleg pedig ugyanitt, a mesterképzésen tanulok tovább. Ez idő alatt sokszor felbukkantak a magyar neoavantgárd művészek munkái, melyek nagy hatást gyakoroltak rám. Személyiségemből fakadóan közel állnak hozzám az olyan alkotások, ahol a cselekvésen, akción van a fő hangsúly, ezen kívül nagyon fontosnak tartom az anyaggal való kapcsolódást és a médium vizsgálatát. Sok esetben fordul elő, hogy olyan projektbe kezdek, melynek kimenetele előre nem látható eredményekkel ajándékoz meg. Bár az alkotás ezen útja tele van kudarcokkal, dühös és csalódott pillanatokkal, de az esetlegesség, kiszámíthatatlanság és váratlan fejlemények inspirálólag hatnak rám. A problémamegoldás, az anyaggal való küzdelem, a döntések sorozata, a hibák és újrakezdések, mind lehetőséget kínálnak a fejlődésre. Minden eredmény eredmény, és azért születik, hogy tanulhassak belőle. Az alkotási folyamat nem más, mint az élet analógiája. A mester képzésen fő kutatási területem a nedves kollódiumos eljárás és annak felhasználási lehetőségei a mai kortárs (képző)művészetben.

A Hajfestés projektemben több művészeti ág fúziójával foglalkozom. Érintem a festészetet, azon belül az absztrakt expresszionista kifejezőmódokat, mint: gesztus festészet, akció festészet, dripping. Arra keresem a választ, hogy az elkészült műre pillantva, a befogadó vajon képes-e megállapítani a vászonra felvitt festékből vagy annak rétegeltségéből, hogyan került az oda? A művész, vagyis saját testem, gondolataim és mozdulataim lenyomata hogyan jelennek meg a vásznon? „*A festék a vásznon megörökíti a legfinomabb és a legfeszültebb gesztusokat, elárulja, hogy a művész állt, ült vagy guggolt, miközben alkotott. A festék egy olyan eszköz, amivel megjeleníthetők a művész mozdulatai, illetve a testének és gondolatainak a lenyomatai is.*”¹ Milyen szerepet tölt be az elkészült vászon? Mi lesz a sorsa? Mire lesz érdemes a performance után? Mivel az elkészült mű a pillanatnyi emocionális lenyomataimat hordozza magán, nincs konkrét figura, nincs benne narratíva, így a nézőnek nincs semmi támpontja, milyen módon kapcsolódjon be a mű értelmezésének folyamatába.

Az akció festészet mellett a performance művészet kérdéskörét is tárgyalom, hiszen a mű elkészülésének folyamatát is lehet akár a végső alkotásnak tekinteni. Vizsgálom a festék, a hajam és a vászon viszonyát, a testem tudatos és tudattalan mozdulatait, a környezeti elemeket, a természet erőit, ahogy a centripetális erővel becsapódik, majd a gravitáció hatására végigcsurog a festék a fekete vásznon. Ahogy telik az idő, és készül a festmény, úgy alakul át egyszerre saját testem is vászonná, műalkotássá. „*Ebben a helyzetben a művész megkísérli a személye és a társadalom közé ékelődő, objektiválódott műalkotást eltávolítani, s ennek helyébe önmagát állítani.*”² A kívülről esetlennek tűnő mozdulatokat, a személyiségből és ismeretlen tapasztalásból fakadó bizonytalanságokat, felülírja a tiszta alkotási folyamat.

A folyamatot videóval és fényképezőgéppel rögzítettük, dokumentáltuk. A videó elérhető a következő linken: https://youtu.be/-VfkD3U99t8?si=lEk_tfb4DjMXqDTg

A festmény önmagában, illetve a videó és fotósorozattal együtt való értelmezése, teljesen más interpretációs helyzetet teremt. Az állványon lévő kamera és a fotós az egyedüli közönsége az egyszeri előadásnak, jelenlétük nélkül értelmezhetetlenné vagy legalábbis nehezen dekódolhatóvá válik az elkészült festmény és láthatatlanná az esemény. Ily módon a fotósorozat nemcsak dokumentáció, de társmédium is a performance mellett. „*Gyakran fordul azonban elő, hogy a művész a performance során interakcióba lép különböző technikai médiumokkal (videóval,*

¹ James Elkins, [2000], What Painting Is, Routledge, New York, London

² Beke László, Mozgó Világ, A performance és Hajas Tibor, 1980. 10. szám, 100.o.

filmkamerával, Polaroid fényképezőgéppel, reflektorokkal, hangszerekkel, elektromos erősítővel, magnetofonokkal stb.), így az eredetileg másodlagos dokumentáció önálló esztétikai létre emelkedhet: a technikai médiumon alapuló művészeti ágat gazdagíthatja...”³

Greenberg médiumspecifikus elméletét követve, olyan „tisztá” alkotást szerettem volna létrehozni, melynek nincs konkrét témája, csak az ösztönös, intuitív alkotói cselekedet hozza létre a művet. A kezemet kizártam az alkotási folyamatból, az ecset helyett a hajam szolgált egyik médiumként. A vászonra a testem mozgása általi hajlendítések lenyomatai kerültek. Ezek a festékbecsapódások kiszámíthatatlanul, kontrollálatlanul, a természet adta erő segítségével kerültek a fekete lepelre.

Az alkotási folyamat első lépése a fekete vásznak összevarrása volt. Így jött létre egy kb. 2m x 2,5m nagyságú, összefüggő fekete felület. Az elkészült vásznat kifeszítettem egy vidéki, falusi környezetbe két kerítésoszlop közé. Felállítottam a kamerát, mely végig rögzítette az eseményt. A mű készülte közben a kezemet nem használtam, kizárólag a hajamat mártogattam a diszperzítetteli vödörbe és különböző lendítésekkel, fröcskölésekkel, csurgatással vittem fel a festéket a vászonra. Amikor elkezdtem, fogalmam sem volt mi fog történni, milyen érzés lesz, sikerül-e a festéket a vászonig eljuttatni. Az ismeretlen miatt, az első pár perben furcsa volt a helyzet, esetlenek voltak a mozdulataim. Ahogy kezdtem belefeledkezni az alkotás folyamatába, egyre könnyebbé és természetesebbé váltam.

Greenberg elmélete inkább az alkotás eredményére és nem a folyamatára fókuszál. Ez ellentétben áll Rosenberg meglátásával, aki szerint a festmény nem ablak többé, sokkal inkább válik fontossá a fizikai aktivitás és az a tér, amiben az alkotó teremt. Megváltozik a festmény jelentése, a kérdés már nem az, jelent-e bármit is a festmény, van-e bármi értelme, mit ábrázol, van-e témája, miről szól egyáltalán. A kérdés arra terelődik, hogy mit jelent ebben az alkotási folyamatban jelen lenni.

Fő inspirációmnak Hajas Tibor és Vető János Húsfestmény sorozatait tekintem.

Kortárs művészek, akik kapcsolódnak a területhez: Jarrett Key, Janine Antoni, Heather Hansen, Shozo Shimamoto, Jackson Pollock

A képeket készítette: Éles Balázs

³ Beke László, Mozgó Világ, A performance és Hajas Tibor, 1980. 10. szám, 98.o.